

Hålogaland lagmannsrett - Dom - LH-2021-2225

Instans	Hålogaland lagmannsrett – Dom
Dato	2021-06-22
Publisert	LH-2021-2225
Stikkord	Arbeidsrett. Pensjonsgrunnlag. Gruppesøksmål. Sjømannsloven § 19.
Sammendrag	87 sjøfolk reiste sak mot Torghatten Nord AS, med krav om utbetaling av kompensasjon for ikke-oppjustert pensjonsgrunnlag i en periode de var ansatt i Hustigruten ASA. Kompensasjonen berodde på en avtale mellom organisasjonene, med tilbakevirkende kraft, og for tiden før Torghatten overtok Hurtigrutens ferge- og hurtigbåtdrift. Spørsmålene i saken var om Torghatten Nord var ansvarlig for kravene som følge av overdragelsesavtalen mellom selskapene, eventuelt fordi det hadde skjedd en virksomhetsoverdragelse. Det var også et spørsmål om kravene var foreldet. Torghatten nord ble frifunnet, som i tingretten.
Saksgang	Nord-Troms tingrett TNHER-2020-38836 – Hålogaland lagmannsrett LH-2021-2225 (21-002225ASD-HALO).
Parter	Norsk Sjøoffisersforbund (advokat Anders Hansson) mot Torghatten Nord AS (advokat Henning Harborg).
Forfatter	Førstelagmann Monica Hansen Nylund, lagdommer Sidsel Sund Olsen og ekstraordinær lagdommer Synnøve Nordnes.

Saken gjelder et gruppesøksmål, med krav om engangsutbetalinger som kompensasjon for manglende oppjustering av pensjonsrettigheter for tiden 2006-2009.

Kravene har hjemmel i avtale 18. mars 2014 mellom NHO Sjøfart på den ene side og Norsk Sjømannsforbund, Det Norske Maskinistforbund og Norsk Sjøoffisersforbund på den andre. Avtalen ga sjøfolk som hadde sluttet i rederiene sine mellom 1. januar 2006 og 2012, og som i den forbindelse hadde fått utstedt fripolise, krav på økonomisk kompensasjon for manglende oppjustering av pensjonsgrunnlag. Kompensasjonen skulle gis som en engangsutbetaling, og beregnes ved å sette inn konkrete data for den enkeltes fødselsår, ansettelsesperiode, sykelønn og skalahyre i en kalkulator, og derigjennom komme til et beløp som i avtalen er beskrevet som «*en sjablonmessig etterberegning av pensjonstilgodehavende som utbetales som lønn*».

Bakgrunnen for avtalen i 2014 var at organisasjonene ved tariffrevisjonen i 2012 var blitt enige om å oppjustere pensjonsgrunnlaget for tilleggspensjon med tilbakevirkende kraft til 1. januar 2006. I avtalen fra 24. april 2012 ble ikke de arbeidstakerne som hadde sluttet i tiden 2006-2012 tilgodesett, og det var derfor behov for å enes om en egen kompensasjon for denne gruppen.

Saken er reist som et gruppesøksmål fra 87 medlemmer av Det Norske Maskinistforbund og Norsk Sjøoffisersforbund, som frem til 2009 var ansatt i Hurtigruten ASA og deretter i Torghatten Nord AS. Gruppemedlemmene var omfattet av avtalen fra 2014, men de har ikke fått utbetalt kompensasjon for tiden 2006-2009.

Det vesentligste av ferge- og hurtigbåtvirksomheten til Hurtigruten ble ved avtale av 15. oktober 2008, og med virkning fra 5. januar 2009, solgt fra Hurtigruten til Torghatten Nord AS. Alle ansatte fikk tilbud om å bli med over i det nye selskapet. Pensjonsordningen de hadde i Hurtigruten ble avvirket, og de fikk utstedt fripoliser fra pensjongsiver, som naturlig nok ikke tok høyde for utvidelsen av pensjonsrettigheten som først ble avtalt i 2012. Fra overtakelsestidspunktet ble de ansatte inkludert i Torghatten Nords nye pensjonsordning.

Torghatten Nord har, i tråd med overenskomsten fra 2012, oppregulert pensjonsgrunnlaget fra januar 2009 for de sjøfolkene som ble ansatt i selskapet. Torghatten Nord har også utbetalt engangskompensasjon til de som sluttet i selskapet mellom januar 2009 og 2012 i henhold til avtalen fra 2014. Torghatten Nord har imidlertid ikke utbetalt kompensasjon knyttet til opptjening fra 2006 til 2009, mens gruppemedlemmene var ansatt i Hurtigruten. Det sentrale spørsmålet i saken er om Torghatten Nord, som en konsekvens av avtalen fra 2014 og kjøpet av Hurtigrutens ferge- og hurtigbåtvirksomhet i 2008, har plikt til å foreta engangsutbetalinger til gruppemedlemmene også for denne tiden.

Ved stevning 9. mars 2020 til Nord-Troms tingrett reiste medlemmer i Norsk Sjøoffisersforbund og Det norske maskinistforbund gruppesøksmål mot Torghatten Nord, med krav om utbetaling. Tingretten godkjente gruppesøksmålet og Norsk Sjøoffisersforbund ble oppnevnt som grupperepresentant. Det meldte seg 87 gruppemedlemmer. En liste over medlemmene er vedlagt tingrettens dom. Torghatten Nord tok til motmæle og påsto seg frikjent.

Nord-Troms tingrett avsa 26. oktober 2020 dom med slik slutning:

1. *Torghatten Nord AS frifinnes.*
2. *Norsk sjøoffisersforbund dømmes til å erstatte Torghatten Nord AS` kostnader ved saken med tilsammen kr. 310 520,- innen to uker etter dommens forkynnelse.*

Norsk Sjøoffisersforbund har som grupperepresentant anket dommen til lagmannsretten. Torghatten Nord har tatt til motmæle. Ankeforhandling ble holdt i Tromsø 3. og 4. juni 2021. Partene møtte og ga forklaring. Det ble ført seks vitner og foretatt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken.

Saken står i det vesentligste i samme stilling som for tingretten. Det er opplyst at det også er reist gruppesøksmål mot Hurtigruten for de samme kravene, og at denne saken står for tingretten.

Norsk Sjøoffisersforbund har som grupperepresentant i hovedsak anført:

Ankende part forholder seg til at arbeidstakere som hadde sluttet mellom 2006 og 2012 i henhold til protokollen av 18. mars 2014, har krav på kompensasjon fra det rederiet de sluttet i.

Prinsipielt anføres at forpliktelsen er overdratt fra Hurtigruten til Torghatten Nord gjennom overdragelsesavtalen mellom de to selskapene av 15. oktober 2008. Det vises særlig til avtalens punkt 11.1 (b) og 11.2 (a). Kravet oppsto først i 2014, og skal utbetales som «lønn». Hurtigruten var i henhold til avtalens punkt 5.1 forpliktet til å avslutte alle pensjonsordninger ved overdragelsen. På dette tidspunktet hadde Hurtigruten innbetalt det de var forpliktet til etter tariffavtalen.

Overdragelsesavtalen regulerer rederienes forpliktelser, og de ansatte må etter en konkret vurdering kunne kreve utbetaling med grunnlag i avtalen mellom partene i avtalen. Ett av formålene med avtalen var nettopp å avklare forpliktelser, jf. punkt 11.

Subsidiært anføres at overdragelsen av ferge- og hurtigbåtvirksomheten fra Hurtigruten til Torghatten Nord var en virksomhetsoverdragelse, ikke bare av de landansatte, men også de sjøansatte, jf. sjøloven § 19 [Skal vel være sjømannsloven § 19, Lovdatas anm.] første ledd nr. 5. Ved dette vil Torghatten Nord ha overtatt betalingsansvaret i henhold til protokollen av 18. mars 2014. Overdragelsen oppfyller alle vilkårene for virksomhetsoverdragelse, slik disse er utviklet gjennom rettspraksis. Overføringen gjelder en selvstendig økonomisk enhet, den er overdratt gjennom kontrakt og den videreførte virksomheten er i det vesentlige den samme som før overføringen, slik at dens identitet er bevart, jf. Rt-2012-983. Det er overdragelsens karakteristika som er avgjørende for vurderingen av om dette i realiteten var en virksomhetsoverdragelse, ikke hvorvidt det var forhandlinger om lønns- og arbeidsvilkår i forbindelse med overdragelsen. I Rt-2011-596 ble det lagt til grunn at salget fra Hurtigruten til Torghatten Nord var en virksomhetsoverdragelse. Virksomhetsoverdragelsen innebærer at ansettelsesforholdene fortsetter, og at Torghatten Nord blir ansvarlig for engangskompensasjonen som ble avtalt i 2014.

Kravet er ikke foreldet. Det har opp gjennom årene vært gjentatt kontakt mellom organisasjonene, og NHO Sjøfart har erkjent at gruppemedlemmene har krav på betaling, jf. foreldelsesloven § 14. Dette innebærer at foreldelsesfristen er avbrutt for begge rederiene. NHO Sjøfart har som arbeidsgiverorganisasjon fullmakt til å forplikte medlemsbedriftene i forhandlinger, og må også ha fullmakt til å erkjenne et krav som utledes av dette, med fristavbrytende virkning, jf. Rt-2006-781.

Under enhver omstendighet startet ikke foreldelsesfristen å løpe før tidligst etter forhandlingsmøte 27. juni 2019, da det ble avklart at Torghatten Nord var den nærmeste til å bære ansvaret, jf. foreldelsesloven § 10. Stevning ble inngitt innen utløpet av tilleggsfristen.

Tingrettens sakskostnadsavgjørelse er uansett ikke riktig. Torghatten Nord besvarte ikke søksmålsvarselet, hvilket må få betydning for sakskostnadsansvaret, jf. tvisteloven § 5-1 flg.

Det er nedlagt slik påstand:

1. *Torghatten Nord AS skal betale til hvert enkelt gruppemedlem engangsbetalingen som følger av protokoll av 18. mars 2014, for perioden etter 1. januar 2006 som ankende parter var lønnet av Hurtigruten ASA.*
2. *Norsk Sjøoffisersforbund tilkjennes sakens omkostninger for tingrett og lagmannsrett.*

Torghatten Nord AS har i hovedsak anført:

Forpliktelsen til å betale kompensasjon for manglende oppregulering av pensjonsrettigheter opptjent før 5. januar 2009 ble ikke overført fra Hurtigruten til Torghatten Nord ved salget av ferge- og hurtigbåtvirksomheten.

I henhold til overdragelsesavtalen punkt 4 overtok Torghatten Nord rettigheter og forpliktelser etter bestemte kontrakter, men dette inkluderte ikke arbeidsavtalen til de sjøansatte. Pensjonsforpliktelsene ble ikke overført, og ansvaret forble hos Hurtigruten, jf. punkt 11.1 (a). Forpliktelsen etter protokollen fra 2014 springer dessuten ut av Hurtigrutens virksomhet før overdragelsen, og ble ikke overført til Torghatten Nord, jf. punkt 11.1 (b).

Overdragelsesavtalen er en avtale mellom de to rederiene og regulerer bare forholdet mellom partene. Tredjemenn kan ikke påberope seg innholdet i denne avtalen, men må eventuelt forholde seg til det rederiet de var ansatt i og som har forpliktelsen i henhold til protokollen av 2014.

De sjøansatte ble ikke virksomhetsoverdratt fra Hurtigruten til Torghatten Nord, jf. overdragelsesavtalen punkt 5.1. Arbeidstakerorganisasjonene var innforstått med dette, og det var ingen som den gang påberopte at

arbeidsforholdene skulle fortsette uendret. Man kan ikke komme ellers år senere å mene noe annet, når man opptrådte i fem av disse årene har ment at kravene påligger Hurtigruten.

Torghatten Nord har uansett ikke ansvar for å innfri kravene. Det er ingen rettslige holdepunkter for at sjømannsloven § 19 nr. 1 femte ledd kan medføre at kjøper av et rederi blir ansvarlig for pensjonskostnader som stammer fra tidligere arbeidsgivers virksomhet. Kravene gjelder etterfølgende regulering av pensjon, som uansett ikke vil bli overført til ny eier.

Kravene oppsto 18. mars 2014. Det kan for den enkelte arbeidstaker beregnes ved input av kjente størrelser i en kalkulator, og kravet kunne umiddelbart vært brakt til forfall, jf. gjeldsbrevloven § 5. Det er i ettertid ikke tilkommet noe informasjon om kravene som ikke var kjent i 2014. De ankende parter hadde allerede på dette tidspunktet det de trengte for å reise søksmål for å avklare ansvarsforholdet. Det vises blant annet til brev av 5. mars 2015 og 7. mai 2015 til NHO Sjøfart. En endret juridisk vurdering fra ankende part, om at det var Torghatten Nord og ikke Hurtigruten som var ansvarlig, innebærer ikke at det løper tilleggsfrist etter foreldelsesloven § 10.

Det er ikke spor i dokumentasjonen av at Torghatten Nord på noe tidspunkt har erkjent kravene, eller at NHO Sjøfart har gjort dette på vegne av Torghatten Nord. Det vises til referat fra møte i samarbeidsutvalget i Torghatten Nord 2. mai 2017, NHO Sjøfarts notat av 21. november 2017, de ankende parters begjæring om forhandlinger av 25. april 2019 og protokoll fra dette møtet 27. juni 2019. Kravene er etter dette uansett foreldet.

At Torghatten Nord ikke besvarte søksmålsvarselet har ikke hatt noen betydning for sakens kostnader.

Det er nedlagt slik påstand:

1. *Anken forkastes.*
2. *Torghatten Nord AS tilkjennes sakskostnader for lagmannsretten*

Lagmannsretten bemerker:

Partene er for lagmannsretten enige om at avtalen mellom organisasjonene 18. mars 2014 ikke i seg selv etablerer en betalingsforpliktelse for Torghatten Nord for perioden forut for 2009, idet avtalen peker på det «*rederiet*» arbeidstakeren har sluttet i etter 1. januar 2006. Spørsmålet er om ansvaret for denne forpliktelsen påhviler Torghatten Nord gjennom overdragelsesavtalen med Hurtigruten, eventuelt i forbindelse med at det skjedde en virksomhetsoverdragelse da Torghatten Nord overtok Hurtigrutens ferge- og hurtigbåtvirksomhet i 2009.

Overdragelsesavtalen mellom Hurtigruten og Torghatten Nord av 15. oktober 2008

De sjøansatte, som denne saken gjelder, fikk en rett, men ikke en plikt, til å ta stilling i Torghatten Nord i forbindelse med overdragelsen av ferge- og hurtigbåtvirksomheten fra Hurtigruten, jf. punkt 5.1 andre ledd andre punktum i avtalen. Det ble gjennomført forhandlinger om lønns- og arbeidsvilkår, og inngått nye arbeidsavtaler. De fleste sjøansatte takket ja til tilbudet, mens noen valgte å bli igjen i Hurtigruten. Noen ble også igjen i en periode for å fullføre anbudsavtaler som var i ferd med å utløpe. De landansatte fikk sine arbeidsforhold overført til Torghatten Nord i henhold til arbeidsmiljølovens bestemmelser.

For begge gruppene var Hurtigruten gjennom overdragelsesavtalen punkt 5.1 tredje ledd forpliktet til å avslutte de ansattes pensjonsordninger i dette rederiet, og Torghatten Nord var forpliktet til å etablere nye pensjonsordninger. Dette skjedde ved at arbeidstakerne fikk utstedt fripoliser fra Hurtigrutens pensjongiver. Det er på denne bakgrunn naturlig å ta utgangspunkt i at partenes intensjon var at Torghatten Nord skulle være fritatt for alle pensjonsforpliktelser overfor de ansatte for tiden før 5. januar 2009. Spørsmålet er om andre bestemmelser i avtalen innebærer at dette likevel ikke skulle omfatte slike krav som denne saken gjelder.

Avtalen punkt 11 regulerer fordelingen av ansvar mellom kjøper og selger før og etter overtakelsen. Begge parter har for lagmannsretten anført deler av denne bestemmelsen som grunnlag for sitt syn på Torghatten Nords eventuelle betalingsforpliktelse.

Punkt 11.1 (a) og (b) om selgers ansvar lyder slik:

Selger:

- (a) *forblir ansvarlig for de av Virksomhetens forpliktelser som ikke skal overdras til Kjøperen i henhold til Avtalen;*
- (b) *forblir i samme utstrekning ansvarlig for ethvert utestående krav mot Selger på Overtakelsesdagen eller for krav som oppstår etter Overtakelsesdagen forutsatt at disse har oppstått som følge av Selgers handlinger før eller på Overtakelsesdagen...*

Punkt 11.2 (a) og (b) om kjøpers ansvar lyder slik:

Kjøper:

- (a) *skal være ansvarlig for de forpliktelser som er pådratt av Kjøper eller på Kjøpers vegne i forbindelse med Virksomheten etter Overtakelsesdagen;*
- (b) *skal holde Selger skadesløs mot ethvert tap, ansvar og kostnad som Selger pådras:*
  - (I) *I forbindelse med Kjøpers eie eller drift av Virksomheten etter Overtakelsesdagen; eller*
  - (II) *som et resultat av Kjøpers manglende oppfyllelse av sine forpliktelser i henhold til pkt (a);...*

Etter punkt 5.1 skulle ikke Hurtigrutens pensjonsforpliktelser overfor arbeidstakerne overdras til Torghatten Nord. En naturlig forståelse av ordlyden i punkt 11.1 (a), innebærer da at forpliktelser som knytter seg til dette pensjonsforholdet frem til overtakelsesdagen, ikke skulle overdras til kjøper. Ordlyden i punkt 11.1 (b) taler for at dette skulle gjelde uavhengig av om kravet er oppstått før eller etter overtakelsesdatoen.

Kravene om engangsutbetalinger etter avtalen av 2014, for tiden 1. januar 2006-5. januar 2009, springer ut av Hurtigrutens ferge- og hurtigbåtdrift i denne perioden, selv om de er oppstått etter overdragelsesdagen. Ankende part har anført at kravene ikke springer ut av Hurtigrutens «*handling*er», slik vilkåret i punkt 11.1 (b) er formulert, og at man må falle tilbake på utgangspunktet i 11.2 (a) om at forpliktelser pådratt på kjøpers vegne i forbindelse med virksomheten etter overtakelsesdagen, er Torghatten Nord's ansvar.

Lagmannsretten er enig i at ordet «*handling*er» kan tyde på at avtalepartene har hatt andre forhold enn etterbetaling av pensjonsrettigheter i tankene da avtalen ble inngått. Lagmannsretten mener likevel at en tolkning av punkt 11.2 (a), slik ankende part anfører, vil gi lite sammenheng med punkt 5.1. En slik tolkning vil så vidt lagmannsretten kan forstå, også innebære at forpliktelsene etter avtalen fra 2014, skal anses pådratt av NHO Sjøfart på vegne av Torghatten Nord, også for tiden før 2009. Dette er ikke forenlig med vitneforklaringen til Birger Mordt, som deltok på forhandlingene i 2014 fra Sjømannsorganisasjonenes fellessekretariat. Han forklarte at man ved formuleringen i protokollen mente at det rederiet som hadde hatt vedkommende ansatt fra 2006 og til han sluttet, var forpliktet. Anførselen om at avtalen hjemler et direkte betalingsansvar for Torghatten Nord for denne perioden, er også frafalt for lagmannsretten.

Slik saken er opplyst for lagmannsretten er det mest sannsynlig at overdragelsesavtalen mellom Hurtigruten og Torghatten ikke tok sikte på å overføre ansvar for etterbetaling av pensjonsrettigheter til kjøper. Et slikt ansvar følger heller ikke av en streng ordlydsfortolkning av ordlyden i avtalen. Det er etter dette ikke nødvendig for lagmannsretten å ta stilling til om avtalen mellom Hurtigruten og Torghatten Nord bare gjelder mellom rederiene, eller om den også kan påberopes av de ansatte som grunnlag for oppfyllelse av de krav denne saken gjelder.

Virksomhetsoverdragelse

Lagmannsretten legger etter bevisførselen til grunn at overdragelsen av Hurtigrutens ferge- og hurtigbåtvirksomhet til Torghatten Nord i 2009, av partene ikke var ment å være en virksomhetsoverdragelse. Det vises blant annet til at arbeidsavtalene med de sjøansatte ikke ble overført som en del av overdragelsen, jf. avtalen punkt 5.1 og 4.1. I et felles brev 16. november 2008 fra Hurtigruten og Torghatten Nord til de sjøansatte i Hurtigruten, fremgår følgende:

Selv om lovverket om virksomhetsoverdragelse ikke gjelder for sjøansatte, er det i salgsavtalen mellom Hurtigruten ASA og Torghatten Trafikkselskap ASA fremforhandlet en avtale om at fast ansatte og enkelte kategorier av vikarer vil få tilbud om stilling i Torghatten Nord.

Mangelen på lovregulering av virksomhetsoverdragelse for sjøansatte medfører også at alle avtaler inngått med Hurtigruten ASA ikke overføres, og hver enkelt ansatt må signere kontrakt med ny arbeidsgiver, og samtidig avslutte sitt arbeidsforhold med tidligere arbeidsgiver Hurtigruten ASA.

Stillingsvernet i sjømannsloven § 19 første ledd nr. 5 ble heller ikke påberopt av arbeidstakerorganisasjonene. Det vises til informasjonsbrev av 20. november 2008 fra Sjøoffisersforbundet og Maskinistforbundet til medlemmene. Så vidt skjønnes ble anførselen om at det hadde funnet sted en virksomhetsoverdragelse – og derigjennom en betalingsforpliktelse for Torghatten Nord – først fremsatt i et felles brev av 12. desember 2019 fra arbeidstakerorganisasjonene til Torghatten Nord.

Partene er enige om at selger og kjøper gjennom en overdragelsesavtale ikke kan avtale seg bort fra noe som i realiteten er en virksomhetsoverdragelse, med tilhørende rettigheter for de ansatte. Hvordan de involverte vurderte spørsmålet på overdragelsestidspunktet har likevel betydning for hva som var realiteten i overdragelsen. Dette gjelder særlig i et tilfelle som her, hvor det er store arbeidstakerorganisasjoner involvert i prosessen.

I relasjon til vilkårene for at det foreligger en virksomhetsoverdragelse, jf. blant annet Rt-2012-983 avsnitt 61, med videre henvisning, er de sentrale vurderingstemaene om overføringen gjelder en selvstendig økonomisk enhet, om den skjer på grunnlag av kontrakt eller sammenslåing av virksomheter, og om den videreførte virksomheten i det vesentlige er den samme som før overføringen. Særlige hensyn gjør seg gjeldende i skipsfart, og det stilles strengere krav til omfanget av den overførte enheten innen skipsfart, jf. Prop.49 LS (2018–2019) side 15.

Lagmannsretten finner ikke grunn til å drøfte dette spørsmålet inngående, idet de kravene denne saken gjelder neppe ville blitt overført til Torghatten Nord selv om det hadde skjedd en virksomhetsoverdragelse. Sjømannsloven § 19 nr. 1 femte ledd ga etter sin ordlyd et stillingsvern i de tilfeller et rederi ble overdratt til nye eier, men hadde ikke regler for virksomhetsoverdragelse overfor sjømenn. Sjømannsloven ble i 2013 erstattet av skipsarbeidsloven, som først i 2019 fikk regler i kapittel 5 A om arbeidstakernes rettigheter ved virksomhetsoverdragelse. I § 5 A-3 beskrives de lønns- og arbeidsvilkår arbeidstakeren har rett til å beholde hos den nye arbeidsgiveren. Av tredje ledd fremgår at arbeidstakerens rett til videre opptjening av pensjon i henhold til kollektiv ordning, ikke overføres til ny arbeidsgiver (pensjonsunntaket).

Lagmannsretten går ikke grundigere inn i dette, idet retten mener at kravene under enhver omstendighet er foreldet.

Foreldelse

Tariffsamarbeidet mellom staten, arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene bygger på tillit til at partene ivaretar sitt ansvar for å etablere gode spilleregler for arbeidslivet, herunder oppfyller sine forpliktelser overfor hverandre i henhold til overenskomster og andre avtaler. Foreldelse av pengekrav som springer ut av tariffavtaler og andre avtaler mellom partene i arbeidslivet følger imidlertid reglene i foreldelsesloven, jf. § 1 nr. 1.

Kravene på engangskompensasjon oppsto 18. mars 2014, og kunne for den enkelte arbeidstaker sin del vært beregnet og bragt til forfall i løpet av kort tid, jf. gjeldsbrevloven § 5. Den alminnelige foreldelsesfristen er tre år regnet fra den dag fordringshaveren tidligst kan kreve oppfyllelse, jf. foreldelsesloven § 2 og § 3.

Ankende part har som ny anførsel for lagmannsretten, anført at kravet ved flere anledninger er erkjent av NHO Sjøfart, både på vegne av Torghatten Nord og Hurtigruten, og at foreldelsesfristen av den grunn er avbrutt og erstattet med ny treårsfrist. Foreldelsesloven § 14 lyder slik:

Foreldelse avbrytes når skyldneren overfor fordringshaveren uttrykkelig eller ved sin handlemåte erkjenner forpliktelsen, så som ved løfte om betaling eller ved å betale rente.

Av Rt-1997-920 fremgår at lovteksten innebærer at «*det ikke [er] nok å ikke bestride kravet, det skal positivt og noenlunde klart erkjennes, i ord eller handling*». Av Rt-2015-678 avsnitt 36 og 37 følger at «*(f)oreldelsesloven er en utpreget positivrettslig lov med uttømmende regler for hvordan foreldelse avbrytes. Det tilsier at man bør være tilbakeholden med å relativisere innholdet i bestemmelsene om fristavbrudd. Når skyldneren bestrider kravet overfor fordringshaveren, foreligger ingen erkjennelse. Det må gjelde selv om skyldneren foretar handlinger eller kommer med utsagn som ellers normalt må oppfattes som en fristavbrytende erkjennelse, som*

for eksempel avdragsbetaling». At skyldneren innlater seg i forhandlinger om kravets størrelse eller eksistens, er heller ikke å anse som en erkjennelse, jf. Ot.prp.nr.38 (1977–1978) side 67.

Det er på det rene at Torghatten Nord aldri har erkjent å være forpliktet til å foreta engangsutbetalinger for tiden før 5. januar 2009, verken overfor gruppemedlemmene, arbeidstakerorganisasjonene eller NHO Sjøfart. NHO Sjøfart har ved flere anledninger, i kommunikasjonen med Sjøoffisersforbundet og Maskinistforbundet, ikke bestridt at gruppemedlemmene har rettigheter i henhold til avtalen fra 2014. NHO Sjøfart har også tatt opp saken både med Hurtigruten og Torghatten Nord, med håp om å finne en løsning for arbeidstakerne sammen med rederiene. Det vises til e-post 16. juni 2016 til Hurtigruten, notat til rederiene 21. november 2017 og protokoll fra forhandlingsmøte med arbeidstakerorganisasjonene 27. juni 2019. Det er imidlertid ikke sannsynliggjort at NHO Sjøfart, skriftlig eller muntlig, har uttrykt at det er Torghatten Nord sitt ansvar å foreta utbetalingene. I e-posten 16. juni 2016 pekes det på at Hurtigruten kan ha ansvar for tiden før 2009 og i notatet 21. november 2017 uttrykkes at NHO Sjøfart ikke kan ta stilling til hvilket rederi som er forpliktet. I protokollen fra forhandlingsmøtet 27. juni 2019 finnes ikke spor av at NHO Sjøfart skal ha ment eller uttrykt at Torghatten Nord har ansvaret for engangsbetalinger knyttet til tiden før 2009. Det finnes heller ikke grunnlag for dette i vitneførselen for lagmannsretten. At NHO Sjøfart mener og har ment at gruppemedlemmene har rettigheter i henhold til protokollen fra 2014, også for tiden før 2009, innebærer ikke at organisasjonen har erkjent disse kravene på vegne av Torghatten Nord.

I og med at lagmannsretten ikke kan se at representanter for NHO Sjøfart har erkjent en betalingsforpliktelse for Torghatten Nord, er det ikke nødvendig å gå nærmere inn på om NHO Sjøfart som arbeidsgiverorganisasjon ville hatt kompetanse til å forplikte medlemsbedriften for de kravene det her er snakk om. Foreldelsesfristen er etter dette ikke avbrutt ved erkjennelse.

Det neste spørsmålet er om foreldelsesfristen er forlenget fordi det løper en tilleggsfrist på ett år etter at fordringshaverne har fått eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om kravet eller skyldneren, jf. foreldelsesloven § 10. Anførselen knytter seg til at arbeidstakerorganisasjonene ikke fikk nødvendig kunnskap om hvilket rederi som hadde betalingsforpliktelsen for tiden 2006-2009 før tidligst under forhandlingsmøtet med NHO Sjøfart i slutten av juni 2019. Det er ikke bestridt at gruppemedlemmene i denne sammenheng må identifiseres med det fagforeningene var kjent med, og det er heller ikke bestridt at gruppemedlemmene allerede i 2014 hadde den informasjonen som var nødvendig for å kunne beregne kravet sitt.

Grunnlaget for tilleggsfrist etter § 10 må som utgangspunkt knytte seg til sviktende kunnskap om faktiske forhold ved fordringen eller skyldneren. I Rt-2007-1665 avsnitt 54 ble kravet om nødvendig kunnskap formulert som et spørsmål om når fordringshaverne «hadde så vidt sikre opplysninger at de da hadde grunn til å reise erstatningssøksmål mot ... [skyldnerne] med utsikt til et positivt resultat». Dette legges til grunn også i HR-2019-2034-A avsnitt 63, der det pekes på at utgangspunktet er formulert på lignende måte i flere tidligere avgjørelser. I Rt-2008-1665 avsnitt 41 og 42 uttaler Høyesterett:

Min oppsummering er, at med mindre det foreligger helt spesielle forhold, fortrinnsvis ved fordringshaveren selv, vil uvisshet om at et søksmål skal føre frem som utelukkende skyldes en uavklart rettsstilling, ikke godtas som unnskyldningsgrunn. Hensynet bak foreldelsesreglene tilsier at den som har et krav å forfølge, gjør det ut fra egen vurdering av tilgjengelige rettskilder, selv om det ikke foreligger endelig avklaring fra domstolene. Dette hensynet gjør seg enn sterkere gjeldende i forhold til foreldelsesloven § 10 nr. 1.

I slike tilfeller kan det etter mitt syn ikke være tilstrekkelig å vente til man er kjent med at man har rimelig mulighet til å nå frem med et søksmål. Det avgjørende må – slik lagmannsretten har uttrykt det – være om kravshaveren – tross uvitenhet om hvilket utfall et søksmål vil få – har rimelig grunn til å få kravet prøvet av domstolene. Staten har i skranken for Høyesterett presisert dette som et spørsmål om kravet – tross usikkerhet om endelig utfall – er prosedabelt. Jeg kan slutte meg til denne måten å uttrykke det på, noe som innebærer at det i disse sakene må legges en noe større prosessrisiko på kravshaverne.

I vår sak gjelder uvitenheten hvilke rettslige konsekvenser avtalen fra 2014 og overdragelsesavtalen mellom Hurtigruten og Torghatten Nord fra 2008 har i forholdet mellom gruppedeltakerne og Torghatten Nord. Arbeidstakerorganisasjonene, og dermed gruppemedlemmene, har i mange år vært i villrede om det var Hurtigruten eller Torghatten Nord som var debitor for kravene. Uklarheten knytter seg imidlertid ikke til faktisk uvitenhet, men til holdbarheten av de rettslige grunnlagene for kravene, som etterhvert viste seg å ikke kunne avklares på annen måte enn gjennom rettslige skritt. Lagmannsretten kan ikke se at forhandlingsmøte mellom

organisasjonene i juni 2019 i så måte brakte inn nye faktiske opplysninger relatert til Torghatten Nord sitt betalingsansvar. Det har i flere år forut for dette vært rimelig grunn for gruppemedlemmene til å få kravene prøvd for domstolene.

Konklusjonen er at heller ikke foreldelsesloven § 10 får anvendelse, og at kravene er foreldet. Anken over tingrettens dom – slutningen punkt 1 – må dermed forkastes.

Sakskostnader

Torghatten Nord har vunnet saken for begge instanser, og Norsk Sjøoffisersforbund skal som grupperepresentant og etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd, pålegges å dekke deres nødvendige kostnader ved saken, jf. § 35-12 første ledd. Lagmannsretten har vurdert, men ikke funnet at det foreligger tungtveiende hensyn som gjør det rimelig å helt eller delvis frita organisasjonen for dette, jf. § 20-2 tredje ledd.

Advokat Harborg har fremsatt sakskostnadskrav på 274 500 kroner for lagmannsretten, som i sin helhet er salær. Kravet tilkjennes som nødvendige kostnader ved saken.

Det gjøres ingen endring i tingrettens sakskostnadsavgjørelse. At søksmålsvarselet ikke ble besvart av Torghatten Nord har i denne saken ikke hatt betydning for kostnadene.

Konklusjonen blir at anken forkastes.

Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING

- 1. Anken forkastes.*
- 2. Norsk Sjøoffisersforbund dømmes til, innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse, å erstatte Torghatten Nord AS' sakskostnader for lagmannsretten med 274 500 – tohundreogsyttifiretusenfemhundre – kroner.*

Ved sin underskrift bekrefter rettens leder at rettens øvrige medlemmer har godkjent avgjørelsens innhold, jf. midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 47 § 8 andre ledd.